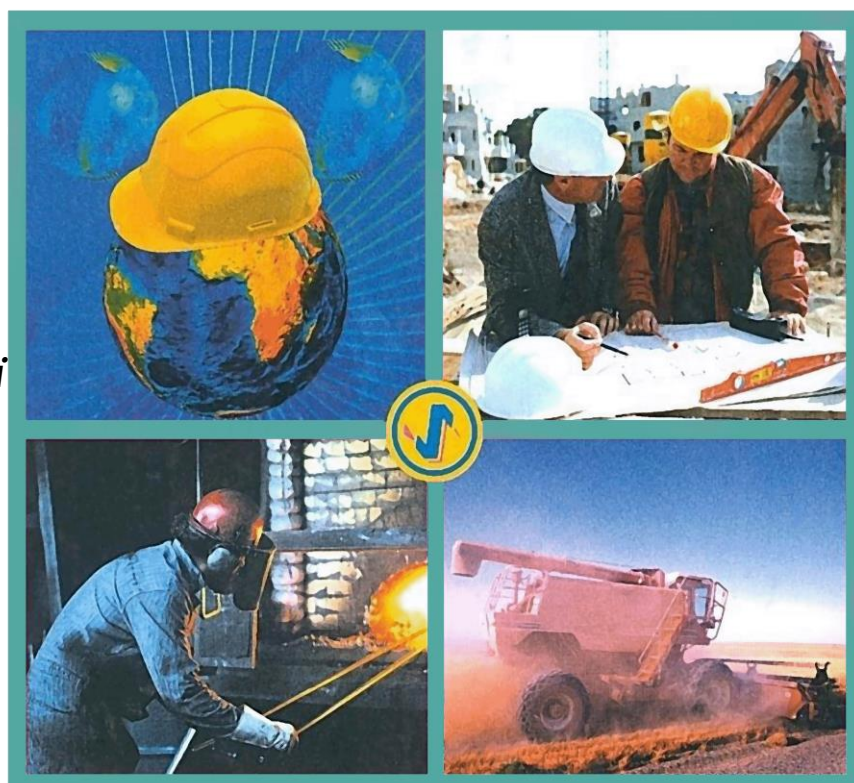

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЛИПКОВАТІВСЬКИЙ АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПП «ПОЛТАВСЬКИЙ ЛИВАРНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ СИСТЕМ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Матеріали
ІХ Всеукраїнської
науково-практичної
Інтернет-конференції
27-28 березня
2024 року*

**Полтава
2024**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЛИПКОВАТІВСЬКИЙ АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПП «ПОЛТАВСЬКИЙ ЛИВАРНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»**

**ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ СИСТЕМ
БЕЗПЕКИ ПРАЦІ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Матеріали

*ІХ Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
27-28 березня 2024 року*

**Полтава
2024**

Інноваційні аспекти систем безпеки праці, цивільного захисту та захисту інтелектуальної власності: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції (Полтава, 27-28 березня 2024 р.) / ПДАУ: ред. кол., О.М. Костенко, Н.М. Опара, В.В. Дудник, О.У. Дрожчана. Полтава: ПДАУ, 2024. – 155 с.

Конференція проведена за підтримки Міністерства освіти і науки України та зареєстрована в ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ) за №129 від 05.02.2024 р.

Рекомендовано до друку вченою радою інженерно-технологічного факультету Полтавського державного аграрного університету, протокол № 13 від 03.04.2024 р.

У збірці представлено матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за результатами досліджень інноваційних аспектів систем безпеки праці, цивільного захисту та захисту інтелектуальної власності.

Матеріали тез призначені для наукових співробітників, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти всіх рівнів підготовки, керівників і фахівців підприємств агропромислового комплексу.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних, а також відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори. Матеріали видані в авторській редакції.

Редакційна колегія: *Костенко О.М.*, доктор технічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ПДАУ; *Опара Н.М.*, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, професор кафедри механічної та електричної інженерії ПДАУ; *Дудник В.В.*, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри механічної та електричної інженерії; *Дрожчана О.У.*, старший викладач кафедри механічної та електричної інженерії ПДАУ.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «БЕЗПЕКА ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ»

<i>Басова Ю. О., Проценко О. Ю., Качур С. В.</i> ЕЛЕКТРИЧНА БЕЗПЕКА НА ПРОМИСЛОВОМУ РОБОЧОМУ МІСЦІ	9
<i>Бичков Я. М.</i> ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРСПЕКТИВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ У ЕНЕРГЕТИЦІ	12
<i>Близнюк М. М.</i> СЕРТИФІКАТНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ»	13
<i>Гаген О. С., Дрожчана О. У.</i> ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ – ОСНОВА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	19
<i>Дмитренко А. С., Дрожчана О. У.</i> БІОБЕЗПЕКА ТА ВИКОРИСТАННЯ ПЛАСТИКУ	21
<i>Дрожчана О. У.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ	23
<i>Дударь Н. І.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ	25
<i>Дудник В. В., Дрожчана О. У.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВИХ І БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	27
<i>Заплатинський В. М.</i> МЕДИЧНА ТЕМАТИКА У НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ З БЕЗПЕКИ	30
<i>Іванілов В. В., Дрожчана О. У.</i> БІОБЕЗПЕКА ПРИ УТИЛІЗАЦІЇ ТРУПІВ ТВАРИН НА ФЕРМІ	34
<i>Кайдар Т. В., Дрожчана О. У.</i> БЕЗПЕКА В ЛАБОРАТОРНИХ УМОВАХ	36

Колошко Ю. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ПРОГРАМ ТА ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З УМОВАМИ ПРАЦІ, УКРАЇНСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ	37
Кондель В. М., Молчанов П. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	40
Левченко Ю. В., Заславець В. О., Вусик С. Р. ДІАГНОСТИКА ОБЛАДНАННЯ ЯК СПОСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ РІВНЯ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ	43
Мельник А. А., Марич В. М. РОЗВИТОК ВТОМИ ТА ПЕРЕВТОМИ У ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	47
Навроцький І. С., Кондель В. М. ШЛЯХИ ВИЯВЛЕННЯ І ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ	50
Опара Н. М., Савченко О. А. ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ І ГІГІЄНИ ПРАЦІ В ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННІ	55
Опара Н. М., Популях В. Є. НЕБЕЗПЕЧНІ ТА ШКІДЛИВІ ВИРОБНИЧІ ФАКТОРИ ТА УМОВИ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	57
Опара Н. М., Гаркуль В. В. ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ЕЛЕКТРОСАМОКАТАМИ	59
Палій В. М., Коломієць Т. М., Макаренко М. Г., Шевченко І. О. МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В КОЛЕКТИВІ: ПРОБЛЕМИ І РІШЕННЯ	63
Проценко Є. М., Дрожчана О. У. БЕЗПЕКОВИЙ КОМПОНЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ	67
Семенов А. О., Сахно Т. В., Семенова Н. В. ФОТОБІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА УФ-ЛАМП В ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСАХ ЗНЕЗАРАЖЕННЯ ТА СТИМУЛЯЦІЇ ПРОЦЕСІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	70

Стецюк Н. К., Уряднікова І. В.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПРАЦІВНИКІВ
ВОДОКАНАЛІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ЗАГРОЗ 73

Ткаченко Л. В.
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРЕОГРАФІЇ 76

Тучапець В. М., Фірман В. М., Марич В. М.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ В
ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ 80

Федьків О. О., Попов С. В., Харченко С. О.
БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ 82

СЕКЦІЯ «НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ»

Бондаренко В. П., Літвінов П. Ю.
НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВИДИ ТА ДЖЕРЕЛА
ВИНИКНЕННЯ 86

Кобрін І. П., Уряднікова І. В.
ВОДОПОСТАЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ РИЗИКІВ
ТА ВИКЛИКІВ 89

Опара Н. М.
БЕЗПІЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ 93

Опара Н. М., Дударь Н. І.
ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ НЕБЕЗПЕК 98

СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДОВКІЛЛЯ»

Бараболя О. В.
ПРОГНОЗУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР
ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ 103

Білявська Л. Г., Білявський Ю. В.
ВИКОРИСТАННЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ РОЗРОБОК У ПРАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ З АГРОНОМІЇ 105

Сьогодні вищезгадані проблеми, прогнозована врожайність зернових культур знизилась залежно від регіону вирощування та самої культури на 10-30% в порівнянні з середньою урожайністю минулих років. У підрахунку отримання валових зборів по зернових культурах на 2024 рік може становити понад 34 млн. т, що менше на 37 і 60 % показників за останні роки. В той же час отримання валового збору по олійних культурах очікується дещо більшим за попередні роки на 13 і 15% це становить відповідно - на рівні 19,3 млн. т.

Таким чином, висвітлені в наведеній інформації валові обсяги виробництва та внутрішні потреби нашої країни, потенціал виробників олійних та зернових культур нового урожаю, у маркетинговий 2023/2024 рік буде орієнтовно 35 млн. т, що становитиме близько 3 млн. т на місяць. Тому за підтримки агровиробників на 2024 рік найважливішим є відповідна підтримка на державному та міжнародному рівнях за залучення пільгових сільськогосподарських кредитів для забезпечення експортних можливостей виробників.

Список використаних джерел

1. Виробництво зернових в Україні торік скоротилось на 37% - УКАБ (30.03.2023). URL :<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3675809-virobnictvo-zernovih-v-ukraini-toriskorotilos-na-37-ukab.html> (дата звернення : 20.03.2024).

2. Найтяжча посівна: що буде з продовольчою безпекою в Україні на другий рік війни (15.03.2023). URL : <http://surl.li/soitk> (дата звернення: 20.03.2024).

3. Бараболя О. В., Доронін С. М. Стан і проблеми вирощування зернових культур і Україні під час війни. Міжнародний форум: *Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного П-78 відновлення: глобальні та національні виміри*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Миколаїв, 01 червня 2023 р.), Миколаїв, 2023. С.11-14.

ВИКОРИСТАННЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ РОЗРОБОК У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ З АГРОНОМІЇ

Білявська Л. Г., доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики,

Білявський Ю. В., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник,

*Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава*

Сучасні виробники сільськогосподарського насіння постійно шукають фахівців з вузькою спеціалізацією. Розвиток насінництва в країні завжди змінюється. Фахівець в господарстві повинен знати тонкощі використання сорту та захисту вирощуваних сортів. Регулярна науково-дослідна та виробнича практика студентів має важливе значення для підготовки фахівців з агрономії в навчальних закладах. Тісний зв'язок теорії з практикою допомагає розвивати

практичні навички студента. Розвивати вміння адекватно сприймати і розуміти виробничі процеси. Повинен бути впевненим та знаходити правильні шляхи вирішення проблеми у виробничих питаннях.

Дисципліни «Селекція і насінництво», «Селекція і насінництво польових культур», «Насінництво» є досить важливими. Але, поки студент навчається, він не може сприймати цю інформацію без практичних навичок. Ця інформація з дисциплін тісно взаємопов'язана з іншими дисциплінами. Вони є невичерпним джерелом новітніх знань у вигляді чіткої інформації про нові виведені сорти та гібриди. Знання біології зерна, його характеристик та генетичного потенціалу дає можливість моделювати майбутній сорт. Повна реалізація потенціалу сорту залежатиме від рівня підготовки фахівців, які повинні знати генетичну природу та методи створення сортів і гібридів (причини погіршення якості сорту, умови виробництва сортового насіння з високими посівними та врожайними властивостями та засоби захисту інтелектуальної власності) [1].

Сучасний агроном повинен володіти комплексом знань та вірно використовувати їх з різних дисциплін. А це – професійні, теоретичні та практичні навички та знанням. Так, крім виробничих (практичних) навичок, необхідно мати достатній рівень знань з наукових експериментів і досліджень. Це дозволить йому самостійно ставити і творчо вирішувати різні складні виробничі питання [2].

Впровадження науково-дослідної роботи в навчальний процес безпосередньо впливає на його якість, оскільки змінює не тільки вимоги до рівня знань студентів, а й сам процес навчання та його структуру у вищій школі, підвищуючи рівень підготовки майбутніх фахівців, їх творчий та практичний світогляд [3].

На кафедрі селекції, насінництва та генетики вже тривалий час проводиться комплексна перебудова та вдосконалення навчального процесу і стратегії підготовки фахівців. Під час звичайних та виробничих практик викладачі навчають студентів вирощувати польові культури в господарстві, що дозволяє їм брати безпосередню участь у виробничому процесі. Результати такого навчання аналізуються у відповідному звіті, що дозволяє студентам позитивно засвоїти надані знання.

На кафедрі створений і активно функціонує Навчально-виробничий центр, який об'єднує селекційні підрозділи, де, крім викладання, співробітники проводять науково-дослідну та селекційну роботу по 5 польовим культурам (озима пшениця, соя, горох, просо, гречка).

Нормативні дисципліни навчального плану підготовки агрономів, що викладаються на кафедрі, в тому числі «Селекція та насінництво», викладаються з використанням наукових розробок кафедри, а лабораторні заняття проводяться в наукових лабораторіях з використанням наочних матеріалів (рослин, бобів, колосків, насіння тощо) селекційного процесу.

Науково-дослідна робота студентів є найефективнішим засобом формування інноваційного фахівця. На вищезгаданій кафедрі вона проводиться в тісному зв'язку з навчальним процесом і є його невід'ємною частиною.

Колектив кафедри приділяє велику увагу вдосконаленню навчального процесу в напрямку створення необхідної матеріально-технічної бази для проведення наукових досліджень. Науково-дослідна робота студентів на кафедрі поділяється на ту, що виконується під час навчального процесу та в позанавчальний час. Вона передбачає виконання рефератів, лабораторних робіт, курсових та дипломних робіт з перспективних напрямів селекції, які мають елементи наукових досліджень, а також виконання науково-дослідних завдань під час проходження виробничої та переддипломної практики у філіях кафедри та сільськогосподарських підприємствах.

Курс лабораторно-практичних робіт з селекції, насінництва та охорони прав на сорти рослин розроблений таким чином, щоб студенти могли опанувати селекційний процес, методи добору, подання насіння на реєстрацію, отримання відповідної документації (авторського свідоцтва на сорт та його поширення, патенту), методи роботи в первинному насінництві, отримання сертифікаційних документів та посівних якостей насіння. Таким чином, вони повністю залучені до процесу селекції, подання на державну експертизу, впровадження та первинного насінництва сортів сої, пшениці, проса, гороху та гречки. Науковці та викладачі кафедри є авторами та співавторами створених сортів озимої пшениці, сої, гороху, проса [4].

Під час навчально-виробничої практики, окрім програми практики, аспіранти кафедри виконують спеціальні завдання дослідницького характеру. Отриману інформацію вони використовують для підготовки доповідей на конференціях і семінарах, при написанні курсових і дипломних робіт. Тематика дипломних робіт тісно пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи кафедри та інтересами підприємства, на базі якого студент виконує дипломний проект. Це дає можливість усвідомити актуальність обраної теми, її наукову та прикладну цінність, а також надає можливість провести самостійне дослідження та застосувати отримані результати в практичній діяльності підприємства, на базі якого проводилося дослідження.

Практична участь студентів у селекційних та насінницьких процесах дозволяє їм стати свідками та безпосередніми учасниками набуття нових знань, створення та впровадження селекційних розробок у науковій, освітній та виробничій сферах.

Список використаних джерел

1. Білявська Л. Г., Маренич М. М. Використання селекційних розробок у навчальному процесі як засіб формування інноваційно мотивованого фахівця/ Колективна монографія за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 травня 2011 р./ Каб. Мін. України, НУБІП України [та ін.]. Київ, 2011. С. 229 – 233.

2. Коваленко Л. М., Коваленко О. А. Науково-дослідницька діяльність студентів як складова роботи вищих навчальних закладів аграрного профілю.

Управління якістю підготовки фахівців аграрної сфери: матеріали Всеукр. наук.-метод. конф., Харків, 6-7 квітня 2012 р. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2012. С. 42 – 44.

3. Пятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ : Центр навч. літ-ри, 2003. 210 с.

4. Державний Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2023 р. (витяг). Київ: 2023.

ВЛИВ АНТОРОПОГЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СТАН НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ТЕРИТОРІЇ

*Піщаленко М. А., кандидат сільськогосподарських наук,
доцент, професор кафедри екології, збалансованого
природокористування та захисту довкілля,*

*Гунченко А. Т., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава*

Загальновідомим фактом є те, що рекреаційна діяльність дозволяє виконувати головну державну процедуру – надання реабілітаційної та профілактичної допомоги в системі охорони здоров'я населення країни. Рекреація - являє собою комплекс заходів, спрямованих на відновлення і покращення здоров'я і працездатності людей. Дана галузь економіки охоплює всі види відпочинку людини, включаючи туризм і санаторно-курортне лікування. Під курортом прийнято розуміти «освоєну і використовувану з лікувально-профілактичною метою природну територію, що охороняється яка володіє природними лікувальними ресурсами та на якій розміщені необхідні для їх експлуатації будівлі і споруди, включаючи об'єкти інфраструктури [2].

У зв'язку з тим, що ландшафти курортних територій легко підлягають руйнуванню і мають обмежені можливості, рекреація, як вид господарської діяльності, негативно позначається на їх структурі і функціонуванні. Стихійне і нерациональне використання рекреаційних ресурсів в районах інтенсивного туристичного освоєння створює ряд екологічних проблем [1].

Перевищення гранично допустимих навантажень на рекреаційні зони призводить до дигресії комплексів, в зв'язку з чим вони втрачають рекреаційні якості і здатність до самовідновлення. Екологічні наслідки рекреаційної діяльності людини різноманітні і протікають в декількох напрямках. Перш за все вони виражаються в витоптуванні і ущільненні ґрунтів, загибелі молодого підросту, а також ущільнення підстилки і верхнього шару ґрунту. Інтенсивне витоптування призводить до уповільнення процесів фотосинтезу, дихання і транспірації рослин, в зв'язку з чим знижуються прирости рослин по висоті, діаметру і запасу деревини, з'являються прогалини.

У цій ситуації спостерігається поступова заміна лісових рослин луговими, а лугових – придорожніми і бур'янами. До того ж для місць, найбільш часто